

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Lvdovici Molinæ, E Societate Iesv Theologiæ Doctoris, &
Professoris, Commentaria, In primam D. Thomæ partem**

Molina, Luis de

Lugduni, 1622

Articvlvs II. Vtrum vnus Angelus poßit esse simul in pluribus locis. artic. 2.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73915](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73915)

per operationem aliquam ad extra, sed per mutationem localem, quae in ipsomet angelo residet tamquam in subiecto. Itaque sicut rationalis animus, dum puer accrescit, non deferendo partes materiae, quas informabat, dilaturatur naturaliter ad informandas novas partes, quae de nouo disponuntur, eaque ratione informat maius corpus, quam antea informaret: quando vero homo in senectute decreuit, deferendo novas partes, quasi constringitur, informatque minus corpus: ita angelus ad imperium voluntatis mediante vi, quam habet ad se mouendum, interdum manens in eodem spacio quasi se dilatat, existitque in nouis partibus spacij, intra latitudinem tamen maximi, in quo potest esse simul, interdum relinquendo quasdam partes spacij, quodammodo se constringit ad minus spacium: & interdum deferendo simul partes aliquas spacij, in quo erat, applicat se ad alias, atque ita mouetur localiter deferendo partes loci quas occupabat, & occupando de nouo partes spacij immediati: sicut etiam corpora eodem modo mouentur deferendo partes spacij, in quo antea erant, & occupando de nouo alias spacij immediati.

Quod si quis petat, quanam sit vis illa, ac potentia in angelo, qua suam substantiam applicat modò ad maius, modò ad minus spacium. Respondeo, videri esse illam eandem vim, quam angelus habet, vt se ipsum moueat localiter discurrendo successiue per diuersa loca. Sicut enim angelus mediante sua facultate motiua applicat se modò huic spacio, & modò illi iuxta voluntatis imperium: sic etiam mediante eadem facultate interdum se applicat minori, interdum maiori spacio, intra limites illius, cui toti, pro quantitate suae maioris vel minoris perfectionis essentialis, se potest simul applicare. Applicatio ergo illa, quae in ipsomet angelo est tamquam in subiecto, est illi ratio vt existat in tanto, vel tanto spacio simul: non secus ac quantitas est ratio substantiae corporeae, vt existat simul in tanto vel tanto spacio.

Quod attinet ad relationem praesentiae substantialis angeli ad locum, seu spacium, quam D. Thom. sectatores negant, non dubito eam admittendam esse cum Scoto, eandemque praerquiri ad actionem. Prius namque est angelum praesentem, instantemque positiue esse spacio, hoc est, illi coniunctum, quoad suam substantiam, quam in eo operari. Eiusmodi autem relatio coniuncti ad coniunctum est relatio praesentiae. Haec eadem relatio, quatenus ex approximatione resultat, appellari etiam potest praesentia approximationis, vt Scotus dicebat, hoc est, praesentia substantialis ex approximatione & applicatione substantiae angeli ad locum resultans ad effecta.

Ad id verò, quod Caic. obiiciebat, nempe nec dari fundamentum, nec rationem fundandi illius, dicendum est: Fundamentum huius relationis esse ipsam substantiam angeli, quae formaliter ab ea denominatur praesens. Rationem verò fundandi esse applicationem substantiae angeli ad spacium, vel per motum localem, quo à se, aut ab alia virtute extrinseca ab alio spacio in illud transfertur, vel per productionem, qua à Deo producitur potius in eo spacio, quam in alio. Motus autem localis, cum non sit ad relationem, ad quam per se nullus est motus, ad verum vbi terminatur. Inde verò vterius emergit relatio praesentiae ad spacium. Etenim quia angelus existit in loco, est illi praesens. In Deo autem, quia nulla ratione mutari valet, non constituimus vbi, per quod prius sit in spacio, sed solam relationem praesentiae ad locum.

Molina in D. Thom.

Angelus voluntatis praesentia habet ad spacium in quo est.

Solutio Caic. ar. 2. dicitur praesentia angeli ad locum.

Praesentia Dei, & angelus differunt.

A sentiae ad omne spacium, & ad omne corpus, quae in in eo est relatio rationis, & comparatione spacij ex natura rei consequitur immensitatem diuinam essentiali, à qua Deus habet, vt sit praesens omni ac infinito spacio: comparatione verò corporum, ceterarumque rerum creaturarum, consequitur tamquam proximam rationem fundandi productionem, qua res creatae producuntur, eo enim ipso, quòd producuntur, Deus, qui toti infinito spacio praesens est, illis etiam est praesens. Vide quae diximus quaestione 8. art. 1. disputatione 4.

B Ex dictis tota hac disputatione est manifestum, diuerso modo esse in loco res creatas incorporeas ab eo, quem habent res corporeae, in vtrisque tamen esse verum vbi per comparationem ad spacium, quòd vbi motum angeli localem terminat. Vnde fit, vt esse in loco, quòd praedicamentum vbi tamquam genus supremum constituit, diuidatur proximè tamquam in species immediatas, in vbi, seu esse in loco rerum corporalium, & in vbi, seu esse in loco rerum spiritualium creaturarum, vt in Commentariis in Aristotelem saepe diximus.

vbi genus supremum quòd modo diuidatur.

ARTICVLVS II.

Utrum vnus Angelus possit esse simul in pluribus locis.

DE hac re sit prima conclusio. Quamuis Angelus in se sit substantia quaedam indiuisibilis, esse tamen potest simul in loco, spatiove diuisibili. Haec communis est hodie inter Theologos. Licet enim indiuisibilia magnitudinis, vt punctum & linea, esse nequeant in spacio diuisibili ea ex parte, qua indiuisibilia sunt indiuisibilia, tamen spiritualia optimè possunt in spacio diuisibili, maiori vel minori pro quantitate perfectionis cuiusque existere. Probatur conclusio primò, quoniam Angelus perfectior est, quam animus rationalis: at hic, licet sit indiuisibilis, est tamen in toto spacio diuisibili quòd occupat corpus humanum, cum sit totus in toto corpore, & totus in qualibet parte illius: ergo Angelus poterit esse simul in spacio aliquo diuisibili, quo excedat illud, in quo animus rationalis esse potest. Secundo, substantia diuina, licet sit indiuisibilis, quia tam est infinita, quoad perfectionem est in spacio infinito, vt q. 8. ostensum est: ergo pari ratione substantia angelica, quae instar diuinæ est indiuisibilis, esse poterit in spacio diuisibili, finito tamen, eò quòd solum contineat perfectionem finitam. Tertiò, si angelus solum esse posset in spacio indiuisibili, moueri non posset de loco ad locum (si tamen vera est sententia Arist. 6. Physicorum asserentis, indiuisibile non posse per se moueri) consequens autem apertè est contra Scripturas sanctas, ex quibus constat angelos interdum moueri: ergo esse potest in loco diuisibili. Quarto, non facillè intelligitur quanam ratione ex puncto indiuisibili spacij posset Angelus agere immediatè immèdiate suppositi in aliquod corpus: constat autem Angelos mouere corpora, neque negari potest mouere ea immediatè, quoad aliquid eorum: ergo Angeli non sunt solum in loco indiuisibili. Idem potest etiam confirmari, quia quando assumunt corpora, videntur in toto corpore assumpto residere.

1. Conclus.

Angelum simul esse posse in loco diuisibili probatur.

E Secunda conclusio. Vnuiusquisque Angelus quoad magnitudinem vendicat sibi certam spacij sphaeram in qua tota potest esse simul, & non in maiori: ea tamen sphaera maior vel minor est iuxta maiorem aut minorem perfectionem essentialem cuiusque.

2. Conclus.

Angelus non dicere sibi certam sphaeram in qua tota simul esse possit.

¶ ¶ ¶

iulque

iusque Angeli. Hac est communis inter Theologos, A si Durandum excipias, qui vt articulo præcedente vidimus, in eam sententiam inclinavit, vt crederet Angelum esse vbique. Probatnr conclusio, quoniam maior perfectio, maiorque vis requiritur ad simul applicandam substantiam indiuisibilem maiori loco, quam ad applicandam eam minori: sed angelus est finita perfectio: ergo non poterit applicare suam substantiam infinito spacio simul, sed solum certo & determinato pro quantitate perfectionis cuiusque.

3. Conclusio. Possit angelus esse in puncto.

Tertia conclusio. Quoad paruitatem, non datur tam paruum spaciũ, in quo possit esse angelus, quin possit esse in minori, imò potest esse in vno solo puncto. Hac est Diui Thomæ hoc loco, & complurium aliorum. Quidam Hibernus, quem Gregorius in 2. d. 2. quæst. 2. art. 2. refert, in ea fuit sententia, vt crederet, angelum esse non posse in minori loco, quam sit maximus, in quo esse potest: non secessit ac corpora in singulis instantibus nequeunt existere in minori loco, quam sit is, quem tunc occupant: eò quod licet liberum sit homini hunc vel illum locum occupare, non tamen esse in minori, quam sit is, quem occupat: quandoquidem quantitas, qua est affectus, eum totum naturaliter efflagitat. Contraria tamen sententia est communis. Applicatio namque substantiæ angeli ad tantum, vel tantum spaciũ, sit mediante virtute ipsius motiua, quæ suapte natura imperio voluntatis subest: quo fit, vt angelus, modò ad maius, & modò ad minus spaciũ pro libertate sui arbitrii possit eam applicare. Confirmatur, quia rationalis animus, modò est in minori spacio, modò in maiori, quia modò accrescit, modò decreuit homo: ergo idem maiori cum ratione, nobiliorique modo, nempe pro voluntate, angelo conueniet.

Scoti opinio arbitrantur dari terminum paruitatis spaciũ diuisibile, in quo sit angelus.

Scotus in 2. distinct. 2. quæst. 6. consentit cum Diuo Thomæ, angelum esse posse in puncto indiuisibili, Quamuis negent Gregorius & Gabriel eadem dist. alique Doctores Nominales, qui eiusmodi indiuisibilitatem in continuo reperiri negant, & propterea arbitrantur, nec dari in spacio, quod continuum occupat. Licet autem Scotus in eo consentiat cum Diuo Thomæ, arbitratnr tamen dari terminum paruitatis spaciũ, in quo potest esse angelus, ita vt esse non possit in minori spacio diuisibili, tam secundum longitudinem, quam secundum latitudinem, & profunditatem.

Probatnr.

Probat verò id primò, quia, si non daretur terminus paruitatis, angelus esse posset in quocumque magno spacio secundum longitudinem, ita vt nullus daretur terminus longitudinis. Consecutionem probat, quia detur quadratum duorum palmorum, in quo toto, verbi gratia, dicas angelum posse esse simul: tunc si non detur terminus paruitatis, quoad latitudinem & profunditatem, poterit esse in quadrangulo, qui sit quatuor palmorum secundum longitudinem, & vnus palmi secundum latitudinem: quippe cum sint æquales, & ex 35. primi Euclidis id, quod esse potest in vno æquali, possit esse in alio, nisi figura id impediat, vt in angelo non impedit. Rursus poterit esse in quadrangulo, qui sit octo palmorum secundum longitudinem, & dimidij palmi secundum latitudinem, & in quadrangulo sexdecim palmorum secundum longitudinem, & quartæ vnus palmi secundum latitudinem, atque ita procedendo in infinitum, eò quod hi omnes quadranguli sunt æquales. Si ergo quis dicat, non dari terminum paruitatis spaciũ, quoad latitudinem, confiteri tenebitur non dari terminum longitudinis.

Secundò, posse esse in minori, & minori spacio exigit maiorem ac maiorem perfectionem in angelo non minus quam posse esse in maiori, & maiori spacio: quippe cum maior virtus requiratur ad existendum in spacio minori, quam sit illud, quod est ipsi proportionatum, quam ad existendum in sibi proportionato: ergo quemadmodum, vt angelus esse possit in maiori ac maiori spacio sine termino, necessarium est angelum esse virtutis infinitæ: ita quocumque vt infinitum esse possit in minori ac minori spacio, necessaria erit in eo virtus & essentia infinita: cum ergo nullus angelus sit tantæ virtutis, fatetur dari terminum paruitatis, in quo angelus esse potest.

Contraria nihilominus sententia est amplectenda cum Diuo Thomæ hoc loco, Gregorio loco citato, & pluribus aliis. Etenim substantiæ angeli ex se nullus locus quantumcumque paruus repugnat: quippe cum esse possit in solo puncto, vt Scotus concedit: cum ergo ad imperium suæ voluntatis applicet se loco maiori, aut minori, prout libuerit, latet nullus erit locus diuisibilis, in quo sit, quin in minori esse possit.

Ad primum ergo Scoti, neganda est consecutio. Ad probationem dicendum est, sicut Scotus ipse in suomet exemplo affirmat, licet spaciũ semper sit æquale in quadrangulis illis, angelum tamen non posse esse in quadrangulo quantumcumque magno, eò quod daretur terminus minor minimo quo ad latitudinem, in quo posset esse angelus, ita etiam nos dicere, quamuis in quadrangulis illis semper spaciũ esset æquale, angelum tamen non posse esse in quadrangulo quantumcumque magno, eò quod daretur spaciũ maius maximo quoad longitudinem, in quo posset esse. Nos enim admittimus terminum longitudinis, & negamus terminum paruitatis. Possimus etiam retorquere in hunc modum argumentum in Scotum. Quia ipse concedit angelum posse esse in spacio indiuisibili: applicet ergo se angelus lineæ, & applicet se quam maxime lineæ potest se applicare. Tunc pero, vel illa erit infinita quoad longitudinem, vel non? Primum non dabitur quippe cum absurdum reputet angelum applicare se simul infinite longitudini. Si verò der secundum, cum ex quocumque quadrato confici possit quadrangulus longus & latus, quod in longitudine excedat lineam datam, eò quod illa sit finita: vtque sicut ipse diceret angelum non posse esse in linea longiori, eò quod excederet terminus longitudinis præcisè sumptæ: ita nos diceremus, angelum non posse esse in quadrangulo quantumcumque magno, confecto ex dato quadrato: eò quod similiter excederet terminus longitudinis, in qua angelus esse potest.

Quo loco obserua, spaciũ maximum, in quo angelus esse potest, sphaera metiendum esse: hæc enim figura est omnium capacissima, & in qua partes sunt magis vnitæ. Neque valet hæc consequentia: angelus esse potest in tanto spacio sphaerico: ergo esse poterit in æquali, si sit quadratum. Ratio est, quia diameter quadrati longior est diametro sphaeræ, quoad areæ seu spacia sunt æqualia: circumferentia etiam quadrati longior est circumferentia circuli: difficilius verò est angelum applicare se spacio, in quo partes magis distat, quam in quo minus distat. Propter eandem rationem non valet consequentia, quæ facit Scotus, videlicet, angelus esse potest in tanto quadrato: ergo esse poterit in quadrangulo altera parte longiori æqualis areæ cum area quadrati: altera namque quadranguli altera parte longioris simul sumpta.

pra, maiora sunt lateribus quadrati eidem aequalis, simul etiam sumptis, & diametri similiter: in exemplis namque Scoti latera longiora semper accrescunt in duplo, breuiora vero decrescunt in subduplo: quare longè maius est incrementum, quàm decrementum, & ob id circumferentia quadranguli altera parte longioris, semper est maior quàm antea esset circumferentia quadrati aequalis quoad spacium: quòd fit, vt plus distent partes in quadrangulo altera parte longiori, quàm in quadrato, eaque de causa difficilius Angelus applicet ei toti suam substantiam. Aduerte tamen, quòd si Angelus possit esse simul in sphaera, cuius diameter sit vnus leuca, poterit esse simul in quadrato, cuius diameter excedat vnam leucam, & in quadrangulo altera parte longiori cuius diameter sit adhuc maior: eò quòd Angelum applicare se minori spatio quoad latitudinem, adiuuat, vt se possit applicare maiori quoad longitudinem: non tamen quantum spacium deserit quoad latitudinem, poterit compensare quoad longitudinem: eò quòd partes magis distent, difficiliusque sit applicare se eis magis distantibus.

Ad secundum. Ad secundum neganda est maior. Ad probationem verò dicendum est, supponere falsum, dari videlicet spacium diuisibile, quod ob paritatem improporionatum sit substantia angeli, vt in eo existat. Cum enim substantia angeli indiuisibilis sit, possitque, vt Scotus concedit, existere in vno solo puncto: nullum spacium diuisibile est illi improporionatum ob paritatem, vt in eo existat. Illud hoc loco admonerim, quòd angelus esse posset in solo puncto tamquam in loco, vt D. Thomas & sectatores illius concedunt, non leue esse argumentum probans, angelum non esse in loco per operationem in eo: neque enim intelligi facile potest operatio angeli, quae resideat in solo puncto spacij.

Quarta conclusio. Angelus non potest esse simul in multis locis, si vnusquisque sit maximus, in quo angelus esse potest. Haec est notissima & receptissima: iam enim neutrum spacium esset maximum, in quo angelus esse potest.

Quinta conclusio. Angelus simul esse potest in multis locis integrantibus, partium instar, vnum totum locum, in quo sit adaequatè. Haec etiam est notissima & receptissima. Si enim angelus sit simul in rota aliqua ciuitate: sanè erit etiam in vnaquaque domo illius ciuitatis: multa autem eiusmodi domus, multa loca sunt integrantia illum totum locum, in quo angelus est adaequatè. Quo loco aduerte, Deum optimum maximum esse in toto infinito spacio, quod à centro vniuersi circumquaque cogitatione concipitur, quòdque potest diuina potentia repleri sine termino corporibus, tamquam in toto spacio, in quo esse potest: in singulis autem illius partibus, ac in rebus in eis existentibus tamquam in parte illius integri loci, existere.

Tota difficultas est, vtrem angelus intra sphaeram spacij, in quo potest esse simul, possit esse in extremis partibus sphaerae, quin existat in intermediis. v. g. si sphaera, in qua simul esse potest, sit vnus leuca, vtrem possit esse in duabus quartis partibus extremis, quin existat in duabus intermediis. Ad quod, praesertim iuxta sententiam de existentia Angeli in loco, quam articulo praecedente secuti sumus, dicendum est, viribus naturae nulla ratione id esse posse. Primò, quia sicut indiuisibilis rationalis animus non potest informare partes extremas corporis, vt caput & pectus, quin informet collum intermedium: sic etiam Angelus non potest esse in partibus extremis suae sphaerae, quin simul sit in intermediis.

Molina in D. Thom.

A termidiis. Secundò, quia sicut lumen non potest deriuari à sole in partem extremam spacij, nisi per mediam, in qua lumen maneat: ita neque Angelus potest transferre suam substantiam à quarta parte spacij extrema in aliam extremam, nisi per medias, in quibus eadem substantia maneat. Tertio, & ferè in idem redit, quia nulla res existens nunc in sola prima quarta vnus leuca, potest inde transmittere immediatè actionem in extremam quartam partem, sed necessariò debet illam effundere per duas quartas intermedias agendo priùs, saltem natura, in illis, vt q. 8. art. 1. late ostendimus: ergo neque poterit transferre suam substantiam immediatè in extremam, per actionem, sed necessariò debet illam collocare priùs in partibus interiectis.

Quidam ex sectatoribus D. Thomae affirmant, Angelum posse esse simul in extremis partibus sphaerae, quin sit in intermediis. Fundamentum eorum est, quia quemadmodum, si subtrahat omnem applicationem suae virtutis ad locum, manebit indistans negatiuè ab omni loco, poteritque immediatè applicare suam virtutem ad totam sphaeram in eam totam diffundendo operationem: ita poterit eam applicare ad solas partes extremas, agerèque in eas, quin sit, & agat in intermediis. Verum tamen, iuxta eorum principia, quae art. praecedente falsa esse ostendimus, confici potest hoc argumentum aduersus eam sententiam. Si Angelus sit in solo primo quadrante sphaerae, in eoque solo operetur, non poterit manendo in eo transmittere actionem in extremum quadrantem, rationèque illius collocare ibi simul suam substantiam, quin agat, collocetque eam in intermediis, eò quòd ratione actionis in primum quadrantem, collocationisque suae substantiae in eo, distaret ab extremo quadrante, nullumque agens immediatè immedatione suppositi possit agere in distans, quin priùs agat in medium: ergo saltem postquam Angelus collocauit suam substantiam in primo quadrante sphaerae, non poterit collocare simul eandem substantiam in extremo quadrante, quin illam collocet in intermediis.

Queres, an Angelus diuina potentia possit esse simul in multis locis: Pars, quae affirmat, vera est. Quia tamen, quid de corporibus concesserit, maiori cum ratione de Angelis concedet: remque quod ad corpora attinet, disputauimus 4. Physicorum, disputandaque est in tractatu de Eucharistia, superledeo hoc loco ab hac questione.

Contraria quorundam D. Thomae sectatorum sententia.

Diuina virtute posse angelum simul esse in pluribus locis.

ARTICVLVS III.

Vtrum plures Angeli possint esse simul in eodem loco.

POSITA opinione, quam circa modum existendi substantiae spiritalis in loco art. 1. stabiluimus, dubium esse non potest, quin multi angeli, imò omnes possint esse simul in eodem loco. Substantia namque angeli, existentiaque illius in loco, nò magis impedit alium Angelum, quàm corpus cum impediatur: sed vnus Angelus potest esse simul cum corpore in eodem loco: ergo etià cum alio Angelo, parièque ratione cum omnibus simul. Confirmari potest primò, quonià, vt habetur Luc. 8. in vno homine erat legio demoniorum: non est autem vero simile tam multos demones fuisse simul in eodem homine, & tamen non fuisse in eodem loco. Secundò, quoniàm vnus Angelus potest alii loco pellere, aut eum in loco detinere: id autem non intelligitur qua ratione fieri possit, quin eorum substantiae sint simul in eadem parte spacij. Tertio,

Plures angeli simul esse possunt in eodem loco.